

Archief Philip Staal

Jaarverslag

Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa

11 maart 2002 - 31 december 2002

Inleiding

Medio 1999 zijn het Centraal Joods Overleg (CJO), de Stichting Platform Israël (SPI) en de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) overeengekomen dat onderzoek zal worden gedaan naar de aard en omvang van eventueel nog resterende financiële tegoeden van Joodse vervolgingsslachtoffers bij de Nederlandse banken. Als resultaat van dit onderzoek, uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers, is een lijst van 3.323 rekeninghouders opgesteld van wie nog geïdentificeerde tegoeden bij Nederlandse banken aanwezig waren.

In juli 2000 sloten CJO en SPI een overeenkomst (Vaststellingsovereenkomst) met de NVB, de Amsterdamse beurs AEX en haar voorganger de Vereniging voor de Effectenhandel (VvdE). In de Vaststellingsovereenkomst heeft de NVB toegezegd 50 miljoen gulden¹ ter beschikking te zullen stellen als vergoeding voor bij de Nederlandse banken niet-opgevraagde tegoeden van Joodse vervolgingsslachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog alsmede voor de in verband met de systematische roof door de Duitse bezetter door de banken tijdens de oorlog ontvangen commissies, provisies en in rekening gebrachte bedragen. Tevens hebben de NVB, de Amsterdamse beurs AEX en VvdE gezamenlijk een bedrag ter beschikking gesteld van 264 miljoen gulden ter vergoeding van het tekort in het Effectenrechtsherstel van 1953.

In de Vaststellingsovereenkomst is afgesproken dat NVB, CJO en SPI een stichting zouden oprichten die individuele claims met betrekking tot niet opgevraagde creditgelden in behandeling zal nemen. De Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa (de Stichting) is op 11 maart 2002 opgericht en houdt zich bezig met het beoordelen en bij gebleken gegrondheid honoreren en uitkeren van bij haar ingediende aanspraken op bij banken in Nederland achtergebleven tegoeden van in de Tweede Wereldoorlog vervolgd dan wel beroofde Joden. De stichting behandelt eveneens aanspraken op niet-opgevraagde tegoeden van rekeninghouders die door een andere oorzaak terecht zijn gekomen op de door de stichting gepubliceerde lijst van 3.323 rekeninghouders, welke lijst onderdeel is van de Vaststellingsovereenkomst. De termijn voor het indienen van claims werd in de Vaststellingsovereenkomst bepaald op 31 december 2002.

Uit de totale vergoeding is door partijen 5 miljoen gulden gereserveerd om deze claims te kunnen behandelen. Tussen 14 augustus 2000 en 11 maart 2002 werd een rente opgebouwd van ongeveer 372.000 gulden zodat de Stichting bij aanvang een startkapitaal kreeg van 5.372.000 gulden. Behalve voor het uitbetalen van claims is dit budget ook bestemd ter dekking van alle kosten, zoals behandelkosten en kosten voor het geven van voorlichting. In de jaarrekening over de periode 11 maart 2002 t/m 31 december 2002 wordt gedetailleerd verantwoording afgelegd over de inkomsten en uitgaven van de Stichting. De jaarrekening is openbaar.

In dit verslag legt het bestuur van de Stichting verantwoording af over zijn beleid en werkzaamheden, in het bijzonder aan de Joodse gemeenschap, CJO, SPI en NVB. De Stichting hoopt met dit verslag ook andere betrokkenen, niet in de laatste plaats de claimanten, en andere geïnteresseerden te informeren over de werkzaamheden van de Stichting tijdens het eerste (kalender-) jaar van haar bestaan.

Door het CJO en de SPI is tevens de Stichting Individuele Effectenaanspraken opgericht (november 2001). Deze stichting houdt zich bezig met individuele claims die betrekking hebben op het effectenrechtsherstel zoals dat in 1953 door het Waarborgfonds Rechtsherstel is uitge-

¹ Omdat bijna alles met betrekking tot Joodse oorlogstegoeden zich heeft afgespeeld in het tijdperk van voor de invoering van de Euro zullen in dit verslag, tenzij anders vermeld, geldbedragen in guldens worden uitgedrukt.

voerd. De Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa houdt zich tevens bezig met compensatie van de door Puttkammer ontvangen commissies en de vergoeding van de in rekening gebrachte kosten voor het openbreken van safeloketten tijdens de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast is als uitvloeisel van het akkoord tussen het CJO en het Verbond van Verzekeraars van eind 1999 de Stichting Individuele Verzekeringsaanspraken Sjoa opgericht. Deze stichting houdt zich bezig met claims inzake niet opgeëiste verzekeringen uit de oorlogsjaren. Hoewel de drie stichtingen nagenoeg gelijke namen hebben en gedeeltelijk dezelfde oprichters, staan zij geheel onafhankelijk van elkaar. Elke stichting heeft een eigen bestuur dat verantwoordelijkheid draagt voor het realiseren van de eigen doelstellingen.

LiRo-bank

Om de roof op het Joods bezit uit te kunnen voeren, richtten de Duitsers in 1941 een bank op in de Sarphatistraat in Amsterdam met de naam Lippmann Rosenthal & Co (Liro). Een Joodse bank met deze naam en een goede reputatie was reeds in de Nieuwe Spiegelstraat in Amsterdam actief. Door dezelfde naam te gebruiken, hoopten de Duitsers op enig vertrouwen bij de Joodse bevolking. Liro ontpopte zich al snel tot een 'roofbank' waar Joden behalve hun banktegoeden ook hun overige bezittingen uiteenlopend van sieraden tot huisraad moesten inleveren. Na de oorlog werd Liro geliquideerd waarbij schuldeisers uiteindelijk 90 procent van de geleden schade gecompenseerd kregen.

De Stichting heeft geen betrekking op tegoeden die naar Liro zijn overgemaakt, maar op tegoeden die bij Nederlandse banken zijn achtergebleven, waaronder tegoeden die tengevolge van verjaring na de oorlog ten gunste van de banken zijn vrijgevallen.

Start van de Stichting

Aan de oprichting op 11 maart 2002 was een periode van intensieve voorbereiding vooraf gegaan waarin het opstellen van de statuten en het Uitkeringsreglement van de Stichting centraal stond. In deze stukken is opgenomen dat mensen die een aanvraag bij de Stichting willen indienen de Stichting zelf moeten benaderen en tevens zelf moeten zorgdragen voor een gedocumenteerde onderbouwing van hun aanvraag.

Na de oprichting werd bekendheid gegeven aan het bestaan van de Stichting onder de doelgroep: Joden in Nederland en Joden van Nederlandse afkomst die in het buitenland wonen. Via advertenties in Nederlandse dagbladen en Joodse periodieken werd het publiek geattendeerd op de mogelijkheid om claims bij de Stichting in te dienen. Gelijksortige advertenties werden uitgebracht in Israël, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Australië. Coupons bij de advertenties gaven geïnteresseerden de mogelijkheid een aanvraagformulier bij de Stichting aan te vragen. In april 2002 ging de website van de Stichting online waardoor ook via internet een aanvraagformulier kon worden opgevraagd. Daarnaast werd op www.sib-sjoa.nl in het Engels en Nederlands ruime achtergrondinformatie gegeven over de Stichting. Vanaf mei 2002 kwam de aanvraagprocedure goed op gang.

Behandeling van claims: toetsing van de aanvragen en besluiten

Na ontvangst bij de Stichting van de aanvraagformulieren begon het eigenlijke werk: het toetsen van de aanvragen. Voor zover gegevens ontbraken werden aanvragers verzocht deze alsnog te verstrekken. De tijd nodig voor toetsing en het nemen van een besluit varieerde van enige weken tot enkele maanden afhankelijk van de complexiteit van de aanspraak en de beschikbare gegevens.

Uitgangspunt bij de beoordeling van de claims is geweest dat de Stichting in onzekere situaties aan aanvragers in redelijkheid het voordeel van de twijfel heeft gegund, om zodoende te vermijden dat claims ten onrechte worden afgewezen ook al kan dat in een aantal gevallen leiden tot het ten onrechte uitkeren van aanspraken.

Claims op personen die niet voorkomen op de door de Stichting gepubliceerde namenlijst

Een groot aantal ingediende aanvragen betreft claims op banktegoeden van personen die niet op de gepubliceerde lijst van rekeninghouders voorkomen. Het bestuur heeft besloten deze aanvragen in behandeling te nemen en als voorwaarde voor honorering te stellen dat de aanvrager bewijsmateriaal dient te overleggen dat de oorspronkelijk gerechtigde een banktegoed heeft gehad bij een Nederlandse bank, dat ten gunste van de bank is vrijgevallen. In de verslagperiode is in geen van deze gevallen dergelijk bewijsmateriaal door de Stichting ontvangen.

Vereenvoudigde procedure

Ongeveer 50% van de gepubliceerde banktegoeden is na oprenting (vanaf 1943) tot de huidige waarde kleiner dan € 25,- en meer dan 90% is kleiner dan € 500,-. De meeste rekeningen met deze oorspronkelijk zeer geringe bedragen betreffen spaarrekeningen waarvan tijdens de oorlog het saldo is opgenomen doch de rekening niet opgeheven. Het teruggevonden saldo wordt dan veroorzaakt door na de opname van het rekeningsaldo alsnog bijgeboekte rente. Van de rekeninghouders op de lijst is vaak niet meer bekend dan een naam en een bijbehorend banksaldo. Dit, gevoegd bij de grote tijdsinspanning en dientengevolge ook hoge kosten die een aanvullend archiefonderzoek met zich mee zou brengen, heeft het bestuur doen besluiten om indien het totaal van de claims op een specifiek tegoed minder dan € 1000,- bedraagt een vereenvoudigde procedure te hanteren. Onder 'totale claims' worden ook dubbele claims verstaan, ofwel meerdere claims van verschillende aanvragers op hetzelfde banktegoed.

De vereenvoudigde procedure bestaat eruit dat iedere aanvraag afzonderlijk wordt beoordeeld en dat het banktegoed wordt uitgekeerd als de voornaam/voorletter en achternaam van de oorspronkelijk gerechtigde overeenkomen met die van de rekeninghouder, de familierelatie bewezen wordt en er geen aanvullende gegevens van de rekeninghouder bekend zijn die een overeenkomst met de oorspronkelijk gerechtigde uitsluiten.

In de praktijk heeft dit tot gevolg dat een aantal banktegoeden verscheidene keren wordt uitgekeerd.

Uitvoerige procedure

Indien de totale claim groter is dan € 1000,- wordt de betreffende bank verzocht om aanvullend onderzoek naar de rekeninghouder uit te voeren teneinde aanvullende eventueel nog aanwezige informatie te vergaren. Op basis van deze informatie vindt opnieuw een beoordeling plaats. Is na deze hernieuwde beoordeling de totale claim nog steeds groter dan € 1000,- dan worden de aanvragen onderling vergeleken. Hierbij wordt de vraag gesteld of het waarschijnlijk is dat de oorspronkelijk gerechtigde, voor wie geclaimd wordt, overeenkomt met de rekeninghouder. Onder de aanvragers waarvoor dit waarschijnlijk wordt geacht wordt het banktegoed verdeeld, waarbij een minimum uitkering van € 1000,- wordt gehanteerd. Is het onwaarschijnlijk, maar niet onmogelijk, dat de oorspronkelijk gerechtigde overeenkomt met de rekeninghouder dan ontvangt de betreffende aanvrager een minimum coulance-uitkering van € 1000,-.

Erfgenamen en uitkeringen

Het is uiteraard niet verbazingwekkend dat in 2002 nog maar weinig van de oorspronkelijk gerechtigde personen in leven waren. Het waren veelal erfgenamen die de aanvraag indienden. In het geval er meerdere erfgenamen van een oorspronkelijk gerechtigde een aanvraag hadden ingediend, werd de uitkering door de Stichting volgens de regels van het Nederlands erfrecht gesplitst. Meestal hebben niet alle erfgenamen bij de Stichting een aanvraag ingediend. In dergelijke gevallen is het banktegoed onder de aanvragers verdeeld waarbij de Stichting de aanvragers heeft verzocht het banktegoed te verdelen onder de overige bij de aanvrager bekende erfgenamen. Voor uitkeringen boven de € 1000,- dient de aanvrager hiervoor een verklaring te ondertekenen.

Na beslissingen over toe- of afwijzing van een claim, heeft iedere claimant een gemotiveerd bestuursbesluit van de Stichting ontvangen. Bij positieve beslissingen volgde uiteraard de uitbetaling van de claim. Bij deze uitbetaling ontvingen de gerechtigden het gepubliceerde opgerente rekeningssaldo vermeerderd met een bedrag aan rente over de periode vanaf 1 januari 2002 tot en met het moment waarop de uitkering werd toegewezen aan de claimant.

Uitbreiding publiciteit en informatievoorziening

De Stichting heeft er in het verslagjaar voortdurend naar gestreefd bekendheid te geven aan haar bestaan. Zo werd een gezamenlijke mailing opgezet met de Stichting Individuele Verzekeringsaanpakken Sjoa, de Stichting Individuele Effectenaanpakken Sjoa en het Bureau Herkomst Gezocht dat zich bezig houdt met oorlogskunst. De mailing werd in juli 2002 verzonden aan mensen die voorkomen in het bestand van de Stichting Maror-gelden Overheid. Het aantal verzoeken voor aanvraagformulieren nam kort na de mailing snel toe. Voorts werd er in juni 2002 in het kantoor van SPI in Tel Aviv een seminar gehouden over oorlogstegoedenclaims. Medewerkers van de Stichting hielden tijdens deze gelegenheid voordrachten.

Enkele cijfers

Voor een goed begrip van de omvang van de werkzaamheden is een aantal cijfers met betrekking tot de aanvragen op een rijtje gezet. De cijfers geven de situatie weer tot en met 31 december 2002. Hoewel op die dag de aanmeldingstermijn voor aanvragen verstreek, zal het uiteindelijke aantal aanvragen hoger uitvallen. Dit heeft te maken met het feit dat aanvragen die kort na de jaarwisseling zijn ontvangen nog in behandeling worden genomen.

Ingediende verzoeken voor toezending aanvraagformulier

Uit onderstaande tabel blijkt dat in totaal 1250 coupons zijn ingediend waarmee aanvraagformulieren konden worden aangevraagd. In totaal zijn 2663 aanvraagformulieren aangevraagd. Zoals verwacht, komen de meeste reacties uit Nederland, De Verenigde Staten en Israël.

Land	Coupons	Aanvraagformulieren
Australië	32	75
België	26	70
Brazilië	2	6
Canada	25	49
Denemarken	1	3
Duitsland	7	23
Frankrijk	9	30
Israël	137	293
Italië	5	18
Mexico	1	1
Nederland	796	1629
Nieuw-Zeeland	2	4
Oostenrijk	2	2
Portugal	1	1
Spanje	4	11
Suriname	1	2
Rwanda	1	1
Verenigd Koninkrijk	31	70
Verenigde Staten	155	352
Zuid-Afrika	3	7
Zwitserland	9	16
Totaal	1250	2663

Ingediende aanvragen per land en per geboorteland

Van de 2663 verstuurd aanvraagformulieren zijn 805 aanvraagformulieren (ofwel 30%) ultimo 2002 ingevuld geretourneerd aan de Stichting.

In onderstaande tabel wordt de herkomst van de aanvraagformulieren nader gespecificeerd. Tevens is aangegeven in welk land de aanvrager is geboren.

Land	Woonachtig	Geboren
Australië	28	3
België	28	10
Canada	20	0
Denemarken	3	0
Duitsland	5	47
Engeland	15	9
Frankrijk	2	4
Hongarije	0	4
Israël	68	16
Indonesië	0	4
Italië	2	0
Mexico	1	0
Nederland	533	686
Nieuw Zeeland	1	0
Oostenrijk	1	2
Roemenië	0	1
Polen	0	5
Portugal	1	0
Suriname	0	1
Venezuela	0	2
Verenigde Staten	89	4
Zuid-Afrika	1	4
Zwitserland	5	1
Niet ingevuld	2	2
Totaal	805	805

Relatie tot oorspronkelijk rekeninghouder

In onderstaande tabel wordt aangegeven wat de familierelatie is van de aanvrager tot de oorspronkelijk gerechtigde waarop een claim wordt ingediend.

Relatie	Aantal	Relatie	Aantal
Bet overgrootvader / moeder	15	Oom / tante	127
Overgroot vader / moeder	15	Broer / Zuster	11
Grootvader / moeder	151	Neef / nicht (kind v. broer / zuster)	11
Vader / moeder	230	Neef / nicht (kind v. oom / tante)	5
Man / Vrouw	9	Achter neef / nicht (klein kind broer / zuster)	5
Zoon / Dochter	26	Achter neef / nicht (klein kind oom / tante)	7
Kleinzoon / dochter	6	Geen van voorgaande/of niets ingevuld	130
Oud oom / tante	57	Totaal	805

Aanvragen verdeeld over categorieën banktegoeden

Op de door de Stichting gepubliceerde lijst van banktegoeden zijn de banktegoeden ingedeeld in categorieën die betrekking hebben op de hoogte van het banktegoed. In onderstaande tabel wordt weergegeven hoeveel aanvragen zijn ontvangen per categorie.

Categorie	Aantal
€0 - €25	68
€25 - €50	29
€50 - €500	134
> €500	194
Niet ingevuld	380
Totaal	805

Uit bovenstaande tabel blijkt dat een groot aantal aanvragers geen categorie heeft ingevuld op het aanvraagformulier. Dit betreft met name aanvragers die claimen op een banktegoed van een oorspronkelijk gerechtigde die niet voorkomt op de door de Stichting gepubliceerde namenlijst. Sommige aanvragers hebben een andere categorie aangekruist dan die in de namenlijst is vermeld en in een aantal gevallen waarin de oorspronkelijk gerechtigde niet in de lijst voorkomt is toch een categorie aangegeven. De tabel laat de verdeling zien op basis van de ingediende claims.

Totaal geclaimde bedragen

In onderstaande tabel wordt de hoogte van de geclaimde bedragen weergegeven. De hoogte van claims op banktegoeden die voorkomen op de door de Stichting gepubliceerde namenlijst kan precies worden vastgesteld. Voor de overige claims is dat zonder aanvullend bewijsmateriaal niet mogelijk. Deze zijn in dit overzicht dan ook niet meegenomen.

Categorie	Bedrag
€0 - €25	€ 2.021,94
€25 - €50	€ 771,60
€50 - €500	€ 15.705,27
> €500	€ 229.968,42
Niet ingevuld	€ 26.800,79
Totaal	€ 275.268,02

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de totale omvang van de claims € 275.268,02 bedraagt.

Beleid en uitvoering

Het bestuur van de Stichting wordt sinds de oprichting gevormd door mevrouw mr. W. Sorgdrager (voorzitter) en de heren Y. Yannay (secretaris, voorgedragen door SPI), mr. H.H. Behrendt (penningmeester, voorgedragen door CJO), drs. H.A. Blom en drs. H.G.M. Blocks (beide voorgedragen door de NVB). Laatstgenoemde is als directeur van de NVB nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van de Vaststellingsovereenkomst. De heer Blom is afkomstig van SNS Bank, bij welke organisatie (en haar rechtsvoorgangers) een groot deel van de in de namenlijst gepubliceerde rekeningen is teruggevonden. Voor de uitvoering van alle dagelijkse werkzaamheden werd het accountantskantoor PricewaterhouseCoopers (PwC) ingehuurd.

Het team van PwC bestaat uit een kernteam van circa drie medewerkers die werkzaamheden voor de Stichting verrichten, aangevuld met enkele ondersteunende krachten. Het team behandelt alle aanvragen en brengt hierover een préadvies uit aan het bestuur. In het verslagjaar vonden 8 bestuursvergaderingen plaats die werden bijgewoond door PwC-medewerkers.

Commissie van Beroep

In de zomer en het najaar van 2002 is door het bestuur gesproken over mogelijke kandidaten die, conform de statuten van de Stichting, plaats zouden dienen te nemen in de Commissie van Beroep als lid of plaatsvervangend lid. Dit orgaan doet, onafhankelijk van het Stichtingsbestuur en van de oprichters van de Stichting uitspraken over beroepen die zijn aangetekend door claimanten na een eerdere beslissing op hun aanvraag door het bestuur van de Stichting. De beslissingen die de Commissie van Beroep neemt, zijn bindend voor de Stichting en de claimant. De Commissie is begin 2003 conform de Vaststellingsovereenkomst benoemd door NVB, SPI en CJO. De Commissie van Beroep kwam gedurende het verslagjaar nog niet bijeen.

Vooruitblik op 2003

In het jaar 2003 zal de Stichting haar activiteiten zoveel mogelijk afronden. Tijdens het eerste half jaar van 2003 heeft de nadruk gelegen op de verwerking van de aanvragen die op 31 december 2002 nog niet waren afgehandeld. Op basis van de uitkeringen gedaan in 2002 mag verwacht worden dat de Stichting een groot deel van haar vermogen niet zal uitkeren. De Stichting zal, nadat zij alle uitkeringen en kosten heeft voldaan, het restant overdragen aan de Stichting Individuele Maror Gelden.

Tot slot zal een beslissing genomen moeten worden over de vraag wat er dient te gebeuren met het archief van de Stichting. Behoud van dit historisch materiaal, zorgvuldigheid en respect ten aanzien van persoonlijke gegevens dienen daarbij centraal te staan.

's-Gravenhage 1 november 2003

Het bestuur,

Mevrouw W. Sorgdrager

De heer H.G.M. Blocks

De heer H.H. Behrendt

De heer H.A. Blom

De heer Y. Yannay

